

УДК 377.131.14

DOI

АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ**Ф. І. Костєв, Р. В. Савчук, О. М. Ухаль, В. Д. Швець, О. В. Борисов,
М. В. Шостак***Одеський національний медичний університет***ACTIVE TEACHING METHODS OF MEDICAL STUDENTS****F. I. Kostyev, R. V. Savchuk, O. M. Ukhal, V. D. Shvets, O. V. Borysov, M. V. Shostak***Odesa National Medical University*

У статті представлено застосування інноваційної діяльності в різних компонентах освітнього процесу: активне впровадження в навчальний процес нових методик навчання, основаних на самостійній роботі студентів, інтерактивних методів навчання, широке використання ІТ-технологій для дистанційної освіти. Використання нових методик освіти підвищує якісний рівень знань студентів і зацікавленість в обраній професії. Дана сукупність складових напрямків інноваційної діяльності в поєднанні з науковою й управлінською діяльністю становить базу комплексного розвитку освіти в медичному університеті.

Current article represents the use of innovative activity in various components of educational process. It is described an active involvement of modern teaching methods based on self-work of students, interactive studying methodics and wide use of IT-technologies for distant studying. Usage of modern teaching methods is capable to improve the qualitative level of students' knowledge and their interest in chosen profession. Presented complex of directions of innovative activities in addition to scientific and management performance compiles the basis of complex education development in medical university.

Вступ. Основою успішної роботи вищого навчального закладу в умовах стратегічного планування діяльності освітньої установи є вдосконалення його роботи, застосування інноваційної діяльності в різних компонентах освітнього процесу. Підготовка кваліфікованих фахівців, з високими професійними навичками, що відповідають запитам соціального суспільства, неможлива без підвищення ролі самостійної роботи студентів у загальноосвітньому процесі. У США одним із найефективніших факторів у розвитку й навчанні фахівців вважається стійка тенденція до зменшення часу семінарів і лекцій, а водночас – збільшення часу на самостійну роботу студентів. Якість освіти молодих лікарів, у свою чергу, неможливо поліпшити без постійного впровадження нових, інноваційних методик і сучасних технічних засобів. Важливо помітити, що чіткого визначення інноваційної діяльності в освіті немає. Використання інноваційних практичних навичок викладачів, методично правильні виступи, активізація самостійної пізнавальної діяльності студентів – шлях до якісної ефективної освіти студентів.

Основна частина. При викладанні на різних кафедрах пріоритет віддавався теоретичним фор-

мам навчання, це обумовлювалося недостатньою технічною оснащеністю освітніх установ, тому що введення нових, інноваційних методик потребує більшого часу на підготовку до занять, відповідного забезпечення комп'ютерами, мультимедійними проекторами, програмним забезпеченням, і більшою витратою енергії при проведенні занять. Традиційна система медичної освіти має на увазі нозологічне подання теми заняття, коли в його основі лежить нозологічна одиниця, а якість знань студента визначається за оцінкою його знань і навичок.

Загальна глобалізація, поширення ІТ-технологій і сучасний підхід до навчання вітчизняних студентів і студентів міжнародного факультету вимагає від викладачів іншого підходу та зміни подачі й сприйняття інформації тими, що навчаються, яка ґрунтується на знаннях, отриманих на попередніх кафедрах навчання.

Процес навчання можна розділити на кілька частин:

- інтенсифікація;
- індивідуалізація процесу навчання;
- інтеграція знань;
- інфраструктура освітнього процесу.

Інтенсифікація процесу навчання має на увазі використання інноваційних методів навчання – плака-

© Ф. І. Костєв, Р. В. Савчук, О. М. Ухаль та ін.

тів, презентацій, відео оперативних втручань, схем, муляжів, рольових ігор, роботу в малих групах і мозковий штурм. На кафедрі урології й нефрології ОНМедУ є дві основні бази – в Обласній клінічній лікарні та Міській клінічній лікарні № 10. Після розбору теми за допомогою презентацій і наочних посібників частина заняття проводиться в урологічному відділенні, у малих групах по 2–3 особи біля ліжка пацієнтів урологічного профілю, де студентам надана можливість оглянути хворого, зібрати анамнез, виявити свої знання, ерудицію й практичні навички, нагромаджені за чотири роки навчання в медичному ВНЗ. Причому в даній формі спілкування об'єктом уваги, насамперед, є хвороба, а викладач, студенти і пацієнт діють проти неї спільно. Потім у загальній групі відбувається розбір даного пацієнта з обговоренням патології захворювання, тактики подальшого обстеження, лікування й спостереження за хворим. Використовуючи міркування і думку студентів щодо даної патології, викладач привертає їхню увагу, підвищуючи зацікавленість у матеріалі й темі заняття.

Використання рольових ігор, коли студент імітує захворювання, а група за допомогою питань намагається визначити захворювання, необхідні діагностичні заходи та лікувальні маніпуляції, є досить ефективним методом навчання від теорії до практики.

Мозковий штурм – методика, коли завдання одержує вся група й проводить аналіз поставленого медичного завдання, а викладач, залучаючи в процес кожного, стимулює студентів пропонувати різні форми вирішення проблеми. Всі ідеї повинні бути підтримані викладачем, щоб всі студенти відчували свою необхідність і могли краще зрозуміти й запам'ятати обговорювану патологію.

Презентації, відео оперативних втручань, основних методик і демонстрації – ефективні інтерактивні прийоми, в яких відображені основні положення обговорюваної теми, і важливі моменти, на яких загострює увагу викладач, внаслідок чого тема краще сприймається і засвоюється. Кількість і якість розглянутих положень повинні бути ретельно відібрані та згруповані.

Наявність у навчанні муляжу передміхурової залози з варіантами різної патології, що діагностується при ректальному огляді, й муляжу чоловічої статевої системи для проведення катетеризації сечового міхура істотно збільшують інтерес, діалог і паралельно виробляють практичні навички на різних етапах освітнього процесу.

Наявність відеотрансляцій з операційної й можливість спостереження за операційним процесом істотно підвищують інтерес молодих лікарів до досліджуваної патології та можливості її корекції.

Сприятлива атмосфера навчання на циклі “Урологія” залучає велику кількість студентів у студентський гурток. Підвищуючи свій рівень знань з урології, водночас вони отримують наукових керівників із числа молодих вчених кафедри для написання наукової роботи урологічної спрямованості й наступної участі в студентських конференціях. Ця позитивна ситуація в активній участі в науковій діяльності кафедри залучає згодом велику кількість студентів, які бажають займатися урологією й обрати її основним напрямком у подальшій лікарській діяльності.

Індивідуалізація процесу навчання має на увазі активне впровадження самостійного вивчення матеріалу студентами, при якому відбувається поглиблення і закріплення знань, а й активний розвиток дистанційних технологій навчання. Правильна організація самостійної роботи має великий виховний і освітній потенціал, виховуючи в студента працьовитість, самостійне мислення, різнобічний підхід до досліджуваної теми, що дозволяє добре розібратися в ній. Самостійна робота завжди викликала утруднення в студентів, особливо на перших курсах, оскільки потрібно навчитися запам'ятовувати головне, розвивати мислення й функції розуміння, осмислення нового на базі старого. Викладач повинен мотивувати й заохочувати самостійну роботу студентів, враховуючи, що вона є однією з найважливіших форм навчального процесу і повинна бути заслухана й оцінена. Пріоритет самостійного навчання студентів потребує від викладача і навчального відділу кафедри відповідної реорганізації навчального процесу, розробки належних форм і методів, орієнтованих на розвиток і використання інтернет-технологій у навчальному процесі. До цих форм і методів належать: навчальні, навчально-методичні, демонстраційні матеріали, презентації, довідкові матеріали, відеофільми, розміщені в Інтернеті, а також електронні бібліотеки університету, освітні сайти, програмні продукти й бази даних.

Хотілося б назвати кілька важливих інтернет-ресурсів для студентів, які вивчають урологію:

– сайт для студентів кафедри урології й нефрології ОНМедУ <http://info.odmu.edu.ua/chair/urology/files>, де розташовані електронні матеріали росій-

ською, українською й англійською мовами за всіма темами навчання на циклі “Урологія”;

– електронна енциклопедія “Вікіпедія” www.wikipedia.org;

– атлас візуалізації в урології UroVisual.com;

– сайт Інституту урології Академії медичних наук України consul.ukrbiz.net;

– сайт Асоціації онкоурологів України <http://www.souu.org.ua>;

– національна бібліотека США <https://www.nlm.nih.gov>;

– найбільша медична пошукова система <http://www.medline.com>.

За допомогою інтернет-ресурсів впроваджуються нові методи навчання: дистанційне навчання, навчання в інтерактивному режимі. Так, на кафедрі урології й нефрології ОНМедУ проводилося навчання в інтерактивному режимі за системою Skype з лікарями-інтернами з міст Миколаєва та Херсона. Організоване таким чином навчання

ергономічно вписалося в навчальну програму лікарів і дозволило якісно на високому рівні подати науковий матеріал.

Висновок. Активне впровадження самостійної роботи студентів і якісна інтерактивна освіта з гарною електронною базою є однією з концепцій модернізації української медичної освіти, для досягнення високої професійної якості навчання і поступової реорганізації відповідно до освітніх стандартів європейських країн. Слід заохочувати педагогів-новаторів і завідувачів кафедр, які сприяють удосконаленню і поширенню ідей технічної модернізації навчання та застосуванню нових методик освіти, підвищуючи якісний рівень знань студентів і зацікавленість в обраній професії. Дана сукупність складових напрямків інноваційної діяльності в поєднанні з науковою й управлінською діяльністю становить базу комплексного розвитку освіти в медичному університеті.

Список літератури

1. Матвієнко П. І. Орієнтир на освітні технології. Педагогічні технології : Досвід. Практика. Довідник / П. І. Матвієнко. – Полтава : ПОІППО, 1999. – 12 с.

2. Дубініна В. Г. Оцінка навчання іноземних студентів в умовах кредитно-модульної системи / В. Г. Дубініна, А. І. Рибін, О. В. Кузнєцова // Матеріали Всеукр. наук. навч.-метод. конф., Тернопіль, 12–13 травня 2011 р. – Тернопіль, 2011. – С. 223–224.

3. Кипніс Н. Використання інтерактивних методик у викладанні / Н. Кипніс. – М., 2001.

4. Дубініна В. Г. Особливості навчання англомовних студентів на клінічних кафедрах / В. Г. Дубініна, О. В. Кузнєцова, А. І. Рибін // Медична освіта. – 2013. – № 3. – С. 68–76.

5. Освітні технології : навч.-метод. посіб. / [О. М. Пехота та ін.] ; за заг. ред. О. М. Пехоти. – К. : А.С.К., 2001. – 256 с.

6. Джонсон Дж. К. Индивидуализация обучения / Дж. К. Джонсон // Новые ценности образования: Десять концепций и эссе / ред. Н. Б. Крылова. – М. : Инноватор, 1996.

7. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. / О. Пометун, Л. Піроженко. – К. : А.С.К., 2004. – 192 с.

8. Шамова Т. Н. Управление процессом формирования системы качества знаний учащихся : метод. пособие / Т. Н. Шамова, Т. М. Давыденко. – М. : Прометей, 1990. – 112 с.

Отримано 04.03.16